

*До разової спеціалізованої вченої ради
у Донецькому державному університеті
внутрішніх справ*

ВІДГУК

опонента – доктора юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ Волошанівської Тетяни Володимирівни на дисертацію Карпенка Артема Валерійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право»

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, запровадження правового режиму воєнного стану, соціально-економічні трансформації суспільства, а також стрімкий розвиток цифрових технологій істотно впливають на сучасний стан злочинності. За таких умов незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів залишається одним із найбільш небезпечних видів кримінальних правопорушень, що становить реальну загрозу громадському здоров'ю, громадській безпеці, національній безпеці держави та негативно впливає на соціально-економічний розвиток України. Особливу небезпеку становлять новітні способи вчинення таких кримінальних правопорушень із використанням мережі Інтернет, «darknet»-майданчиків, криптовалют та міжнародних каналів контрабанди наркотичних засобів, що значно ускладнює діяльність правоохоронних органів щодо їх виявлення, документування та запобігання.

За таких умов особливого значення набуває ефективність діяльності органів Національної поліції України щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. Реформування Національної поліції України, зміни в організації діяльності її

структурних підрозділів, виконання правоохоронцями службових завдань в умовах воєнного стану, а також реалізація положень Стратегії наркополітики на період до 2030 року зумовлюють необхідність удосконалення кримінологічних засад протидії наркозлочинності, вироблення сучасних підходів до її запобігання та підвищення ефективності практичної діяльності правоохоронних органів.

У цьому контексті дисертаційне дослідження А. В. Карпенка «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» є актуальним, своєчасним і науково обґрунтованим. Досліджувана проблематика зумовлена необхідністю комплексного вивчення сучасного стану, структури та тенденцій розвитку кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, визначення їх детермінант, кримінологічної характеристики особи злочинця, а також розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення діяльності підрозділів Національної поліції України із запобігання таким кримінальним правопорушенням. Зазначене обумовлює необхідність подальшого розвитку кримінологічної науки, удосконалення положень кримінального законодавства та вироблення практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів.

Також слід звернути увагу на те, що питання кримінально-правової та кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, причин і умов їх вчинення, а також окремих аспектів діяльності правоохоронних органів щодо протидії наркозлочинності неодноразово ставали предметом наукових досліджень вітчизняних учених. Разом із тим сучасні тенденції розвитку наркозлочинності, трансформація способів її вчинення в умовах цифровізації суспільства та воєнного стану, а також прийняття Стратегії наркополітики на період до 2030 року зумовлюють необхідність комплексного переосмислення зазначеної

проблематики. У зв'язку з цим дисертаційна робота А. В. Карпенка має вагоме теоретичне і практичне значення, а її актуальність не викликає сумнівів.

Окрім викладеного, актуальність обраної теми підтверджується її відповідністю сучасним пріоритетам державної політики України у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, забезпечення громадської безпеки та протидії організованій злочинності. Зокрема, дослідження відповідає положенням:

- Стратегії наркополітики на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2025 року № 920-р, якою визначено основні напрями державної політики щодо запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, профілактики наркозалежності, удосконалення діяльності правоохоронних органів та розвитку міжвідомчої взаємодії;

- Стратегії боротьби з організованою злочинністю, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126-р, яка передбачає посилення інституційної спроможності правоохоронних органів у протидії організованим формам злочинності, зокрема пов'язаним із незаконним обігом наркотичних засобів;

- Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок системи Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки, затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 року № 326, одним із пріоритетних напрямів якої визначено наукове забезпечення діяльності органів Національної поліції України щодо протидії кримінальним правопорушенням та вдосконалення механізмів забезпечення публічної безпеки.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 року), що також свідчить про її відповідність актуальним

напрямам розвитку юридичної науки та потребам сучасної правоохоронної практики.

Необхідність комплексного наукового осмислення досліджуваної проблематики підтверджується також тим, що, незважаючи на значну кількість наукових праць із кримінального права, кримінології та діяльності правоохоронних органів, комплексні дослідження, присвячені кримінологічній характеристиці кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів та особливостям їх запобігання підрозділами Національної поліції України в умовах воєнного стану, залишаються поодинокими. Це додатково підкреслює своєчасність, наукову новизну та практичну значущість обраної теми дисертаційного дослідження.

Наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані дисертантом положення, висновки та пропозиції вирізняються логічною структурованістю, внутрішньою послідовністю й аргументованістю, що стало можливим завдяки правильно визначеній меті дослідження, належному обґрунтуванню об'єкта та предмета, а також виваженому формулюванню завдань. Так, *метою дослідження є виявлення та усунення прогалин, пов'язаних із кримінально-правовим та кримінологічним запобіганням кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, в тому числі Національною поліцією України, шляхом формулювання пропозицій щодо змін та доповнень до національного законодавства та кримінологічної практики у сфері боротьби із наркозлочинами* (с. 16).

Об'єктом дослідження дисертант визначив суспільні відносини у сфері протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотиків. *Предметом дослідження є* запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів (с. 16).

Здобувач ґрунтовно підійшов до формування методологічної основи дисертаційного дослідження. У роботі комплексно застосовано загальнонаукові

та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, аналогію, абстрагування, діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний методи, а також метод контент-аналізу. Комплексне використання зазначених методів забезпечило всебічне дослідження проблематики, досягнення поставленої мети та обґрунтованість отриманих наукових результатів.

Дисертація характеризується потужною емпіричною базою. Здобувачем використано офіційні статистичні дані, результати аналізу емпіричних матеріалів, судової практики та вироків судів щодо кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів. Це дало можливість дослідити сучасний стан і динаміку злочинності, охарактеризувати особу злочинця, визначити основні детермінанти таких кримінальних правопорушень, здійснити порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного кримінального законодавства, а також сформулювати обґрунтовані висновки щодо актуальності, теоретичного та практичного значення дослідження.

Емпіричною базою дослідження є узагальнені результати вивчення 700 вироків (150 вироків суду за ст. 307 КК України, 150 вироків суду за ст. 308 КК України, 130 вироків суду за ст. 310 КК України, 150 вироків суду за ст. 305 КК України, 120 вироків суду за іншими статтями розділу XIII Особливої КК України), дані анкетування працівників Національної поліції України та анкетування засуджених осіб (у тому числі за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів), яких на підставі ст. 75 КК України, звільнено від відбування покарання з іспитовим терміном; аналітичні дані Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Генеральної прокуратури України, Державної судової адміністрації України, Держаної служба статистики, а також громадських організацій та соціологічних опитувань, матеріали ЗМІ, дослідження соціологів та психологів за 2018–2025 роки.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження мають належний рівень обґрунтованості, що забезпечує їх наукову достовірність і практичну цінність.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених досліджень. Наукова новизна дослідження визначається тим, що вперше в Україні здійснено комплексне кримінологічне дослідження кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів із порівняльним аналізом двох часових періодів (2018–2021 та 2022–2025 роки).

На основі проведеного дослідження дисертантом, зокрема, вперше:

- аргументовано доцільність закріплення граничного максимального розміру предметів кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 310 КК України, а також доповнення цієї кримінально-правової норми ч. 3, у якій передбачити кримінальну відповідальність за незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості від шестисот рослин і більше чи конопель в кількості від трьохсот і більше рослин, вчинене з метою збуту.

удосконалено:

- способи підвищення ефективності запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, до яких віднесено: підвищення рівня компетентності працівників Національної поліції України; зміни та доповнення окремих положень чинного кримінального законодавства; посилення взаємодії з іншими суб'єктами запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів; посилення співпраці з міжнародними організаціями; удосконалення запобіжних заходів Національної поліції України у кіберпросторі; ефективна віктимологічна профілактика; посилення заходів запобіжної діяльності Національної поліції України у молодіжному середовищі; розширення штатної чисельності поліцейських-кінологів та службових собак у кінологічному підрозділі Національної поліції України; співпраця Національної

поліції України із засобами масової інформації; отримання якісної оперативно-розшукової інформації, через залучення конфідентів; використання сучасних технологій у діяльності Національної поліції України, зокрема БПЛА;

- кримінологічні ознаки особи злочинця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів: особа віком 30-50 років (61 – 62%), чоловічої статі, громадянин України (99%); із повною загальною середньою та базовою загальною освітою; працездатна, але не працює та не навчається (71 – 77%), у більшості випадків на час скоєння діяння перебуває у тверезому стані; вчиняє кримінальне правопорушення одноосібно, рідше – у складі групи (не більше 1%) або організованої злочинної групи/злочинної організації (0,4%);

- систему детермінант, які зумовлюють зростання кількісного показника кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, які диференційовані на такі групи: 1) економічні (незадовільний рівень та якість життя населення; відсутність достатньої кількості робочих місць, що зумовлює потребу у пошуках альтернативних способів отримання прибутку тощо); 2) соціальні та морально психологічні (соціальна нерівність; психоемоційна напруженість у суспільстві, деформація індивідуальної правосвідомості, толерантність до девіантної поведінки; незадовільний рівень соціального захисту уразливих категорій суспільства; розвиток кримінальних субкультур); 3) військово-політичні (вплив повномасштабної агресії російської федерації проти України на всі сфери державного управління; відсутність дієвих антикорупційних заходів, прогалини в інституційному та правовому забезпеченні державної політики тощо); 4) організаційно-управлінські (відсутність ефективних заходів ресоціалізації осіб, які відбули покарання за вчинення досліджуваного виду кримінальних правопорушень; незадовільна якість програм медичної та психологічної реабілітації; відсутність актуальних методик розслідування таких суспільно небезпечних діянь; складнощі у реалізації повноважень правоохоронними органами, що зумовлені воєнним

станом тощо); 5) правові (низька ефективність заходів кримінально-правової протидії, правовий нігілізм).

набули подальшого розвитку:

- аргументи щодо доцільності внесення змін до ч. 2 ст. 22 КК України, а саме доповненні переліку видів кримінальних правопорушень, відповідальність за які настає з чотирнадцяти років, ст. 307 КК України;

- теоретичні підходи до визначення меж застосування технологій штучного інтелекту у діяльності Національної поліції із запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів. Аргументовано, що штучний інтелект може застосовуватись з метою виявлення, розпізнавання та аналізу реальних/потенційних кримінальних загроз; прогнозування злочинності; ідентифікації осіб; моделювання кримінально протиправної або віктимної поведінки;

- аргументи щодо доцільності доповнення примітки до ст. 305 КК України положенням щодо повторності як кваліфікуючої ознаки контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Вказано на потребу у визначенні, що для цієї кримінально-правової норми повторним визнається кримінальне правопорушення, вчинене особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4 цього Кодексу.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження характеризуються належним рівнем наукової новизни, що знайшло своє відображення у формулюванні нових законодавчих пропозицій, удосконаленні кримінологічних характеристик і класифікацій, розвитку наукових підходів до визначення детермінант кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, а також обґрунтуванні сучасних напрямів удосконалення діяльності Національної поліції України щодо їх запобігання.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Результати дослідження повною мірою відображено в публікаціях у фахових наукових виданнях України, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах автора з доповідями основних положень дисертації на науково-практичних конференціях, що в цілому свідчить про достатній рівень її апробації. Так, основні результати дисертаційного дослідження викладено у десяти наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, семи тезах доповідей у збірниках наукових доповідей на науково-практичних конференціях, серед яких: «Організаційні, правові та практичні засади протидії злочинності підрозділами кримінальної поліції в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 14 квітня 2023 року), «Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 07 липня 2023 року), «Взаємодія державних органів та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням у Центральних регіонах України» (м. Кропивницький, 17 квітня 2024 року), «Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни» (м. Кропивницький, 19 квітня 2024 року), «Взаємодія органів сектору безпеки, оборони та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням» (м. Кропивницький, 27 березня 2025 року), «Інформаційне забезпечення протидії організованим злочинності в умовах збройного конфлікту» (м. Кропивницький, 16 жовтня 2025 року), «Гуманітарна політика в умовах війни» (м. Кропивницький, 21 листопада 2025 року).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами аналізу роботи порушення вимог академічної доброчесності не встановлено. У тексті дисертації здобувачем вичерпано і повно викладено зміст власних досліджень. Під час використання в роботі

наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, здійснено посилання на їх публікації.

Реального або потенційного конфлікту інтересів у офіційної опонентки щодо здобувача, її наукового керівника й інших членів разової ради немає.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Викладені у роботі положення, висновки та пропозиції впроваджені та можуть бути використані у:

- *законотворчій діяльності* – під час удосконалення національного кримінального законодавства України щодо кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів;

- *правозастосовній діяльності* – для розроблення й удосконалення нормативно-правових актів, підготовки цільових програм з питань протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотиків;

- *науково-дослідній сфері* – під час проведення кримінально-правових та кримінологічних досліджень у сфері протидії наркозлочинності (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 07 квітня 2026 року);

- *освітньому процесі* – при викладанні дисциплін: ОК 27 «Кримінологія», ОК 18 «Кримінальне право», освітньо-професійної програми «Право (Поліцейські)» Law (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право галузь знань D Бізнес, адміністрування та право кваліфікація: Бакалавр права професійна кваліфікація Слідчий (поліція) та ОК 20 «Кримінологія», ОК 11 «Кримінальне право» освітньо-професійної програми правоохоронна діяльність (поліцейські) Law Enforcement activity (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю K9 Правоохоронна діяльність галузі знань К Безпека та оборона кваліфікація: бакалавр правоохоронної діяльності (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 07 квітня 2026 року).

Вищевикладене є підставою для загальної позитивної оцінки дисертації Карпенка Артема Валерійовича на тему «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» як самостійного наукового дослідження з актуальної і важливої для науки кримінології проблеми.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому, оформлення. У роботі дотримано вимоги наукового стилю та вимоги сучасного українського правопису. Наукові положення викладено у межах трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (288 найменувань на 35 сторінках) та 4 додатків, матеріал у яких викладено автором чітко й аргументовано.

У першому розділі дисертації «Теоретико-правові засади запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» здійснено ґрунтовний теоретико-правовий аналіз кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, що став основою для подальшого дослідження проблематики їх запобігання.

Автором комплексно досліджено наукові підходи до визначення поняття, юридичної природи та видів зазначених кримінальних правопорушень, охарактеризовано їх елементи складу, а також проаналізовано чинне кримінальне законодавство України та спеціальні нормативно-правові акти, які регламентують обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

У підрозділі «Поняття та види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів» дисертантом обґрунтовано, що кримінальні правопорушення цієї категорії становлять підвищену суспільну небезпеку, оскільки безпосередньо посягають на здоров'я населення та встановлений державою порядок обігу наркотичних засобів. На підставі аналізу положень кримінального законодавства, спеціального законодавства та наукових підходів автором розкрито особливості родового і безпосереднього об'єкта зазначених

кримінальних правопорушень, визначено їх предмет, досліджено ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторони, особливості суб'єкта кримінального правопорушення, а також запропоновано авторське визначення поняття кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів.

Заслуговує на підтримку проведена автором класифікація кримінальних правопорушень залежно від безпосереднього об'єкта, особливостей предмета та об'єктивної сторони. Зокрема, запропоновано виділяти три основні групи: кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та нарковмісних рослин; кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами та обладнанням для їх виготовлення; кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних засобів.

Такий підхід дозволяє систематизувати відповідні суспільно небезпечні діяння, уточнити їх юридичну природу та визначити особливості подальшої діяльності щодо їх запобігання.

Окремої уваги заслуговує проведений здобувачем аналіз предмета кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, у межах якого розкрито нормативне визначення наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та особливості їх правового режиму. Важливим є врахування останніх законодавчих змін щодо державного регулювання обігу рослин роду *Cannabis*, що свідчить про актуальність проведеного дослідження та його відповідність сучасному стану розвитку законодавства.

Позитивно слід оцінити й те, що теоретичні положення першого розділу підтверджуються аналізом значної кількості судової практики щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтями 305–320 Кримінального кодексу України, що дозволило автору не лише проілюструвати особливості юридичної характеристики окремих складів кримінальних правопорушень, а й сформулювати власні наукові висновки щодо їх класифікації, особливостей кваліфікації та практики застосування кримінального законодавства.

Важливим здобутком першого розділу є також здійснений автором аналіз статистичних показників кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, що дозволило визначити їх структуру, поширеність та ступінь суспільної небезпеки, а також обґрунтувати необхідність удосконалення системи їх запобігання з боку уповноважених суб'єктів.

У другому розділі дисертації «Кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів» здійснено комплексне кримінологічне дослідження сучасного стану, структури, динаміки, географії, латентності та інших кількісно-якісних показників кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів.

У підрозділі «Стан та тенденції кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів» здобувачем проведено ґрунтовний аналіз кількісних і якісних показників досліджуваної злочинності за тривалий часовий проміжок із використанням офіційних статистичних даних. Позитивної оцінки заслуговує застосування кримінологічних методів визначення рівня злочинності, коефіцієнта злочинної інтенсивності, коефіцієнта злочинної активності, а також базисного та ланцюгового способів аналізу динаміки кримінальних правопорушень.

На підставі проведених розрахунків автором аргументовано доведено стійку тенденцію до зростання кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, особливо в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Заслуговує на підтримку здійснений дисертантом аналіз структури кримінальних правопорушень досліджуваної категорії, який дозволив визначити їх питому вагу відносно загальної злочинності в державі, а також встановити співвідношення окремих груп кримінальних правопорушень залежно від особливостей їх безпосереднього об'єкта.

Встановлено, що домінуюче місце займають кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та

нарковмісних рослин, тоді як кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами та незаконним їх вживанням, характеризуються меншою питомою вагою, хоча окремі їх групи демонструють тенденцію до збільшення в сучасних умовах.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений дисертантом аналіз характеру кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, що дав змогу встановити закономірності їх розподілу за окремими категоріями та визначити найбільш небезпечні прояви незаконного обігу наркотичних засобів.

Окремої уваги заслуговує здійснений дисертантом аналіз географії кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, у результаті якого визначено регіони з найвищими показниками поширення відповідної злочинності та встановлено особливості її територіального розподілу. Проведене дослідження дозволило автору виявити регіональні особливості функціонування незаконного наркоринку та сформулювати обґрунтовані висновки щодо необхідності диференціації запобіжної діяльності залежно від криміногенної ситуації в окремих областях України.

Безперечною перевагою другого розділу є комплексне дослідження детермінант кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів. Вагомим науковим результатом другого розділу є проведення кримінологічне дослідження особи правопорушника, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів.

У третьому розділі дисертації «Запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» автором здійснено комплексне дослідження сучасної системи запобігання кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, визначено місце та роль підрозділів Національної поліції України у реалізації державної антинаркотичної політики, а також запропоновано науково обґрунтовані напрями вдосконалення їх діяльності з урахуванням сучасних

криміногенних викликів, міжнародних стандартів та положень Стратегії наркополітики на період до 2030 року.

У підрозділі «Діяльність підрозділів Національної поліції щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» дисертантом ґрунтовно проаналізовано нормативно-правові документи щодо реалізації державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та визначено основні напрями діяльності Національної поліції України як одного із ключових суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання.

Позитивної оцінки заслуговує комплексний аналіз програмних документів державної наркополітики, спеціального законодавства та відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність підрозділів поліції у досліджуваній сфері. Особливої уваги заслуговує аналіз положень Стратегії наркополітики на період до 2030 року та операційного плану її реалізації, що дозволило автору визначити сучасні пріоритети розвитку державної політики у сфері протидії наркозлочинності.

Заслуговує на підтримку проведене автором системне дослідження компетенції окремих підрозділів Національної поліції України щодо здійснення запобіжної діяльності. У роботі детально охарактеризовано повноваження Департаменту боротьби з наркозлочинністю, патрульної поліції, підрозділів кримінальної поліції, кіберполіції, ювенальної превенції, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громад, підрозділів забезпечення безпечного освітнього середовища та інших служб поліції.

Автор переконливо доводить, що ефективність запобігання кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів безпосередньо залежить від належної координації діяльності зазначених підрозділів, їх інформаційної взаємодії та реалізації комплексних профілактичних заходів.

Позитивно слід оцінити проведений дисертантом аналіз рівнів заходів запобіжної діяльності, що здійснюються працівниками Національної поліції України.

Особливу наукову цінність становить підрозділ дисертації «Шляхи підвищення ефективності запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів».

Узагальнені висновки дисертації мають вагоме теоретичне та практичне значення, оскільки сприяють подальшому розвитку кримінологічної науки у сфері дослідження кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, поглиблюють сучасні наукові уявлення про їх стан, тенденції розвитку, детермінанти та особу злочинця, а також містять науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства і підвищення ефективності діяльності підрозділів Національної поліції України із запобігання таким кримінальним правопорушенням.

Окремі положення роботи можуть бути використані у правотворчій діяльності, практиці правоохоронних органів, науково-дослідній сфері та освітньому процесі під час викладання юридичних дисциплін у закладах вищої освіти.

Викладене дає підстави констатувати, що дисертація відзначається логічною структурою, внутрішньою цілісністю та послідовністю викладу матеріалу. Важливо, що здобувач не обмежився систематизацією існуючих наукових підходів, а сформулював низку власних науково обґрунтованих висновків і пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання та запобіжної діяльності Національної поліції України у сфері незаконного обігу наркотичних засобів.

Це свідчить про належний рівень наукової зрілості автора, його здатність до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу існуючих доктринальних положень та формулювання аргументованих висновків, що мають як теоретичне, так і прикладне значення.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту.

Разом із тим, позитивно оцінюючи зміст дисертації та відзначаючи її відповідність вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії щодо належного теоретичного рівня, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх наукової новизни та практичної значущості, вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні положення, які можуть бути предметом наукового обговорення під час публічного захисту.

1. У роботі слушно приділено увагу залученості поліцейських до запобігання незаконному обігу наркотиків та наркотизації населення у зарубіжних країнах (підрозділ 1.3., с. 71-72), зокрема: Police Athletic League в США; професії медика-поліцейського в Нідерландах; проєкту з ужиття превентивних заходів проти поширення наркотиків у Німеччині; превентивну діяльність поліцейських в Японії. Обґрунтування імплементації іноземного досвіду потребувало б більш глибокого аналізу адаптації зарубіжних проєктів до український реалій.

2. Заслуговують на підтримку пропозиції автора щодо використання технологій штучного інтелекту у діяльності Національної поліції України. Разом із тим доцільним видавалося б більш детально дослідити межі застосування таких технологій крізь призму Закону України «Про захист персональних даних», положень Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, практики Європейського суду з прав людини, а також Регламенту Європейського Союзу про штучний інтелект (EU AI Act), враховуючи євроінтеграційний курс України. Такий аналіз дозволив би повніше обґрунтувати запропоновані автором напрями цифровізації діяльності Національної поліції України.

3. У підрозділі 2.3. позитивно оцінюється спроба автора поглибити кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, зокрема шляхом

узагальнення типології осіб (с. 162-166), які скоюють вищевказані кримінальні правопорушення та типологію осіб, котрі входять до складу організованої групи та злочинної організації. Загалом такий підхід заслуговує на схвалення. Поряд з цим дисертанту бажано було б відобразити типологію осіб, що здійснюють безконтактний незаконний збут наркотиків, що є різновидом організованої злочинності, оскільки поєднує незаконний збут наркотиків із сучасними цифровими технологіями. Водночас така типологізація надала б змогу глибше дослідити кримінологічну характеристику злочинців, механізм безконтактного збуту та запропонувати ефективні запобіжні заходи.

4. Автором детально проаналізовано діяльність структурних підрозділів Національної поліції України у сфері запобігання наркозлочинності. Водночас, попри те, що в дисертації висвітлено окремі аспекти міжнародного співробітництва та взаємодії Національної поліції України з міжнародними правоохоронними інституціями, на нашу думку, вагомим також було б здійснити більш ґрунтовне дослідження механізмів міжвідомчої та міжнародної взаємодії Національної поліції України з Бюро економічної безпеки України, органами прокуратури, а також Europol, INTERPOL та EUDA саме в аспекті протидії транснаціональному незаконному обігу наркотичних засобів. Зокрема, наукову цінність дослідження посилив би аналіз практичних результатів такої співпраці, ефективності проведення спільних міжнародних операцій, інформаційного обміну, використання каналів INTERPOL, процедур екстрадиції правопорушників та інших сучасних механізмів міжнародного поліцейського співробітництва.

5. У роботі обґрунтовується необхідність використання сучасних технологій, зокрема безпілотних літальних апаратів, у діяльності Національної поліції України. Водночас автор практично не торкається питання процесуального статусу інформації, отриманої за допомогою безпілотних авіаційних систем, а також особливостей забезпечення допустимості її

використання у кримінальному провадженні, що могло б стати окремим перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Водночас висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Артема Валерійовича Карпенка та не знижують її наукової цінності. Навпаки, вони підтверджують актуальність обраної тематики, складність досліджуваної проблеми й можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень та фахової дискусії під час публічного захисту.

Загальний висновок. Дисертація Карпенка Артема Валерійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, містить нові науково-обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень, що мають важливе значення для розвитку науки.

Поставлене наукове завдання виконане на належному рівні, це свідчить про те, що здобувач оволодів методологією наукової діяльності.

Дисертаційне дослідження **«Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів»** відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами), а її автор – **Карпенко Артем Валерійович**, на підставі публічного

захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін інституту права та безпеки**

**Одеського державного університету
внутрішніх справ**

доктор юридичних наук,

доцент

«08» липня 2026 року

Тетяна ВОЛОШАНІВСЬКА